

การเติบโตของกลุ่มทุนเยวราช
ในพัฒนาการเศรษฐกิจและการเมืองไทย

นายวิศิษฐ์ ลิ้มประนะ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมือง

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2549

ISBN 974-14-2723-9

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE GROWTH OF CHINA TOWN CAPITALISTS
UNDER THAILAND'S POLITICAL ECONOMIC DEVELOPMENT

Mr. Visit Limprana

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Political Economy

Faculty of Economics
Chulalongkorn University

Academic Year 2006

ISBN 974-14-2723-9

Copyright of Chulalongkorn University

491692

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเติบโตของกลุ่มทุนเขาวราชในพัฒนาการเศรษฐกิจและการเมืองไทย

โดย

นายวิศิษฎ์ ลิ้มประนะ

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์การเมือง

อาจารย์ที่ปรึกษา

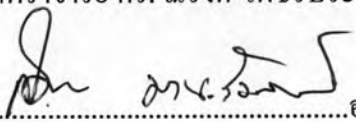
รองศาสตราจารย์ ดร. สมภพ มานะรังสรรค์

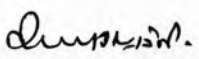
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

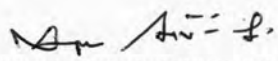

.....คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. โสติชธร มัลลิกะมาส)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมภพ มานะรังสรรค์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ เจริญเลิศ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมบูรณ์ รัตนพนากุล)

วิศิษฐ์ ลิ้มประนะ: การเติบโตของกลุ่มทุนเขาวราชในพัฒนาการเศรษฐกิจและการเมืองไทย.

(THE GROWTH OF CHINA TOWN CAPITALISTS UNDER THAILAND'S POLITICAL ECONOMIC DEVELOPMENT) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. สมภพ มานะรังสรรค์,

250 หน้า. ISBN 974-14-2723-9

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้สนใจที่จะทำการศึกษาว่า “ทุนเขาวราช” ทั้ง 4 กลุ่ม คือ ตระกูลโสภณพานิช ตระกูลเจียรนวนนท์ ตระกูลโชควัฒนา ตระกูลดาร์กานนท์ มีการเติบโตอย่างไรในพัฒนาการเศรษฐกิจการเมืองไทย เพื่ออธิบายว่าทุนเขาวราชทั้ง 4 กลุ่ม สะสมทุนและเติบโตโดยการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจการเมืองไทยในแต่ละสมัย และด้วยการเป็นนายทุนนายหน้า

ผู้ศึกษาใช้แนวคิดเกี่ยวกับ ระยะก่อนการเกิดระบบทุนนิยมหรือการสะสมทุนขั้นต้น (Primitive Accumulation of Capital) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนผ่าน (Transformation) หรือลักษณะการคลี่คลายของระบบเศรษฐกิจการเมืองไปสู่ระบบทุนนิยม โดยเน้นการศึกษาการกำเนิดการเติบโต และการปรับตัวของนายทุน

การศึกษาพบว่า ทุนเขาวราชทั้ง 4 กลุ่ม ได้เกิดขึ้นหลังจากที่สามารถสะสมทุนด้วยการทำการค้าจนกลายเป็นนายทุนการค้า เมื่อเศรษฐกิจการเมืองไทยช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองอยู่ภายใต้อิทธิพลของกลุ่มนายทหาร และกลายเป็นระบบทุนนิยมข้าราชการ นายทุนก็ไม่ขัดแย้งกับโครงสร้างส่วนบน แต่ได้พึ่งพิงระบบนี้ในการสะสมทุนและการเติบโต นโยบายที่กำหนดโดยรัฐและกลไกรัฐยังเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็วได้ปรับตัวด้วยการขยายกิจการออกไป (extension) และขยายประเภทธุรกิจ (diversification) ทั้งที่เป็นการลงทุนเอง และเป็นนายทุนนายหน้าให้กับทุนต่างชาติ การแข่งขันที่สูงขึ้นอันเนื่องมาจากผลของนโยบายรัฐ ยังผลักดันให้กลุ่มทุนเขาวราช ต้องปรับการบริหารโดยเชิญนักบริหารมืออาชีพ มาทำหน้าที่บริหารแทนระบบครอบครัว ในช่วงทศวรรษที่ 2530 ทุนเขาวราชทั้ง 4 กลุ่มได้พัฒนาการบริหารให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและได้เร่งขยายกิจการออกไปในหลายสาขา จนกลายเป็นเครือธุรกิจขนาดยักษ์ ในขณะที่เดียวกันก็ยังรักษากิจการในสาขาดั้งเดิมที่เป็นรากฐานสำคัญในการสะสมทุนต่อไป ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจทุนเขาวราชปรับตัวด้วยการยอมลดธุรกิจที่ไม่ใช่ธุรกิจหลักทิ้ง หรืออย่างน้อยก็ลดขนาดกิจการลง นอกจากนี้ ยังปรับตัวด้วยการปรับโครงสร้างการบริหาร ปรับโครงสร้างหนี้ เพื่อลดความเสียหายจากผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจลงให้มากที่สุด

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง .....

ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์การเมือง .....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....

ปีการศึกษา 2549 .....

4686012429 : MAJOR POLITICAL ECONOMY

KEY WORD: THAI CAPITALIST/ CHINA TOWN CAPITALIST/ THAILAND'S POLITICAL ECONOMIC DEVELOPMENT

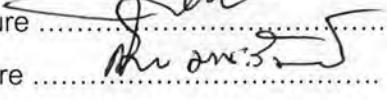
VISIT LIMPRANA: THE GROWTH OF CHINA TOWN CAPITALISTS UNDER THAILAND'S POLITICAL ECONOMIC DEVELOPMENT. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF.SOMPOP MANARUNGSAN, 189 pp. ISBN 974-14-2723-9

The aim of this thesis is to analyze the growth, the accumulation and the adjustment of 4 china town capitalist families (Sophonpanich, Jiarawanon, Chokwatana and Darakanon) under Thailand's political economic development during the period of 1945-2004.

The thesis employed Marxian's Primitive Accumulation of Capital analysis approach to explain the the growth, the accumulation and the adjustment of 4 china town capitalist families.

The central findings of the thesis is that they started their accumulation by doing trade. During the period of 1940s-1970s, they became the merchant capitalist who took advantage from Bureaucratic Capitalism and Imperialist Capitalism to accumulate capital, to extend and diversify their business. In 1980s, they became giant capitalists that had the amazing extension and diversification. After the 1997 economic crisis, they had to reduce their peripheral business in order to protect the core business, and adjust their organization management in order to ease the affect from the crisis.

Field of study Political Economy..... Student's signature

Academic year 2006..... Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สมภพ มานะรังสรรค์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณา
 สละเวลาให้คำแนะนำ และตรวจแก้ไข ตลอดจนถึงแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ยิ่งจนวิทยานิพนธ์ฉบับ
 นี้ดูแล้วด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ ประธานกรรมการสอบ
 วิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. วรวิทย์ เจริญเลิศ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมบูรณ์ นัตนพนากุล
 กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาพิจารณาให้คำชี้แนะเพื่อปรับแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความ
 สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์นี้จะสำเร็จลงไม่ได้ หากปราศจากความกรุณาของบุคคลต่างๆ ที่เสียสละเวลาเวลา
 อันมีค่าของท่านเหล่านั้น ให้ผู้เขียนทำการสัมภาษณ์เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการเขียนวิทยานิพนธ์ ท่าน
 เหล่านั้น ได้แก่ คุณวัลลภ เจียรนวนนท์ กรรมการบริหารแห่งเครือเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งเป็นทายาทรุ่นที่ 2
 คนสำคัญแห่งตระกูลเจียรนวนนท์ คุณชาติศิริ โสภณพนิช ประธานกรรมการบริหารของธนาคาร
 กรุงเทพ ทายาทรุ่นที่ 3 ของตระกูลโสภณพนิช คุณวีระ รมยะรูป กรรมการบริหารธนาคารกรุงเทพ ผู้
 ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญตั้งแต่ยุคก่อตั้งธนาคารกรุงเทพ และ คุณอัจฉริยา พัฒนวงศ์ ผู้ช่วยกรรมการ
 ผู้จัดการใหญ่ ธนาคารกรุงเทพ คุณบุญยสิทธิ์ โชควัฒนา ประธานกรรมการบริหารแห่งเครือสหพัฒน
 พินุลย์ และคุณศิรินา โชควัฒนา กรรมการบริหารเครือสหพัฒนพินุลย์ รวมทั้งคุณปิยะวัฒน์ จิตตะ
 สัทธาवरกุล กรรมการผู้จัดการ บริษัท ซี.พี. เซเว่น อีเลฟเว่น จำกัด (มหาชน)

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบระลึกถึงพระคุณอันยิ่งใหญ่ของ นายอาจจิตต์ ลิ้มประนะ และนาง
 จุติพร ลิ้มประนะ บิดาและมารดาของผู้วิจัย ซึ่งได้ให้กำเนิด อบรมเลี้ยงดู และให้คำแนะนำ ตลอดจนถึง
 กำลังใจ จนผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต คุณความดีของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแด่ท่าน
 ทั้งสองนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความสำคัญของปัญหา.....	1
2. การสำรวจวรรณกรรม.....	6
3. กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา.....	9
5. สมมุติฐาน.....	13
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
7. ขอบเขตการศึกษา.....	13
8. วิธีการศึกษา.....	14
9. การนำเสนอ.....	14
บทที่ 2 กำเนิดของทุนเขาวราชทั้ง 4 กลุ่มทุน.....	16
1. ลักษณะร่วมที่สำคัญของทุนเขาวราชทั้ง 4 กลุ่ม.....	16
2. ผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ต่อทุนเขาวราชทั้ง 4 กลุ่ม.....	30
3. สรุป.....	36
บทที่ 3 สภาพเศรษฐกิจการเมืองไทยและการปรับตัวของกลุ่มทุนในยุคเผด็จการเบ็ดเสร็จ (ช่วงปี พ.ศ. 2488-2516).....	37
1. สภาพเศรษฐกิจการเมืองไทยและการปรับตัวของกลุ่มทุนเขาวราชช่วงปี พ.ศ.2488-2500..	37
1.1 สภาพเศรษฐกิจการเมืองไทยระหว่าง พ.ศ. 2488-2500.....	37
1.2 การปรับตัวของกลุ่มทุนเขาวราชระหว่าง พ.ศ. 2488-2500.....	42
2. สภาพเศรษฐกิจการเมืองไทย และการปรับตัวของกลุ่มทุนเขาวราชช่วงปี พ.ศ.2500-2516..	55
2.1 สภาพเศรษฐกิจการเมืองไทย ช่วงปี พ.ศ. 2500-2516.....	55
2.2 การปรับตัวของกลุ่มทุนเขาวราชระหว่าง พ.ศ. 2500-2516.....	61
3. สรุป.....	78

บทที่ 4 สภาพเศรษฐกิจการเมืองไทยและการปรับตัวของกลุ่มทุนในยุคการขยายตัวของทุนนิยม (ช่วงปี พ.ศ. 2516-2539).....	80
1. ยุคที่หนึ่ง พ.ศ. 2516 –2523.....	80
1.1 เศรษฐกิจการเมืองไทยระหว่างปี พ.ศ. 2516-2523.....	80
1.2 การปรับตัวของกลุ่มทุนเขาวราชระหว่างปี พ.ศ. 2516-2523.....	83
2. ยุคที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ. 2524-2539.....	94
2.1 เศรษฐกิจการเมืองไทยระหว่างปี พ.ศ. 2524-2539.....	94
2.2 การปรับตัวของทุนเขาวราชระหว่างปี พ.ศ. 2524-2539.....	102
3. สรุป.....	122
 บทที่ 5 สภาพเศรษฐกิจการเมืองไทยและการปรับตัวของกลุ่มทุนในยุคหลังวิกฤตเศรษฐกิจ (ช่วงปี พ.ศ. 2539-2547).....	124
1. เศรษฐกิจการเมืองไทยระหว่างปี พ.ศ. 2539-2547.....	124
2. การปรับตัวของกลุ่มทุนเขาวราช.....	128
3.สรุป.....	161
 บทที่ 6 บทสรุปและข้อสังเกต.....	162
1. บทสรุป.....	162
2. ข้อสังเกต.....	167
 รายการอ้างอิง.....	173
 ภาคผนวก.....	183
ภาคผนวก ก. การลงทุนจากต่างประเทศช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2500-2516.....	184
ภาคผนวก ข.การเกาะกลุ่มทำธุรกิจร่วมกันระหว่างกิจการของตระกูลโสภณพนิชและตระกูล อื่น ๆ ในจีน.....	187
ภาคผนวก ค.บัญชีรายชื่อสินค้าของสหพัฒน์พิบูล ในปี พ.ศ. 2516.....	188
 ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	189